

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**60810600–*Qishloq xo‘jaligi ekinlari seleksiyasi va urug‘chiligi*
bakalavriat ta’lim yo‘nalishining**

MALAKA TALABLARI

Toshkent - 2024

ISHLAB CHIQILGAN VA KIRITILGAN:

- Toshkent davlat agrar universiteti;

TASDIQLANGAN VA AMALGA KIRITILGAN:

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024 yil «25» iyun dagi 218 - sonli buyrug‘i bilan.

JORIY ETILGAN:

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi.

Mazkur Malaka talablari “Oliy ta’limning davlat ta’lim standarti. Asosiy qoidalar”, “Oliy ta’limning davlat ta’lim standarti. Oliy ta’lim yo‘nalishlari va mutaxassisliklari klassifikatori”, O‘zbekiston Respublikasi Milliy va tarmoq malaka doiralari (ramkasi), kasbiy standartlar va kadrlar buyurtmachilari takliflariga muvofiq ishlab chiqilgan va rasmiy me‘yoriy-uslubiy hujjat hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida Malaka talablarini rasmiy chop etish huquqi O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga tegishlidir.

MUNDARIJA

T/r		bet
1.	Umumiy tavsifi.....	4
1.1.	Qo'llanish sohasi	4
1.1.1.	Malaka talabining qo'llanilishi.....	4
1.1.2.	Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari	4
1.2.	Kasbiy faoliyatlarining tavsifi.....	4
1.2.1.	Kasbiy faoliyatining sohalari.....	4
1.2.2.	Kasbiy faoliyatlarining obyektlari.....	4
1.2.3.	Kasbiy faoliyatlarining turlari	5
1.2.4.	Kasbiy vazifalari.....	5
2.	Kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar	7
3.	Amaliyotlarga qo'yiladigan talablar	8
4.	Fanlar katalogining tuzilishi	8
	Bibliografik ma'lumotlar	10
	Kelishuv varag'i.....	11

1. Umumiy tavsifi

60810600–Qishloq xo‘jaligi ekinlari seleksiyasi va urug‘chiligi ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar tayyorlash kunduzgi va sirtqi ta’lim shakllarida amalga oshiriladi. Kunduzgi ta’limda bakalavriat dasturining me‘yoriy muddati 4 yil.

1.1. Qo‘llanish sohasi

1.1.1. Malaka talabining qo‘llanilishi.

Malaka talablari 60810600–Qishloq xo‘jaligi ekinlari seleksiyasi va urug‘chiligi ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha bakalavrlar tayyorlovchi barcha oliy ta’lim tashkilotlari uchun talablarni ifodalaydi.

1.1.2. Malaka talablarining asosiy foydalanuvchilari:

Mazkur ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha malaka talablari, o‘quv reja va o‘quv dasturlarini ishlab chiqish va yangilash, ular asosida o‘quv jarayonini samarali amalga oshirish uchun mas‘ul hamda o‘z vakolat doirasida bitiruvchilarning tayyorgarlik darajasiga javob beradigan oliy ta’lim muassasalarining boshqaruv xodimlari (rektor, prorektorlar, o‘quv bo‘limi boshlig‘i, dekanlar va kafedra mudirlari) va professor-o‘qituvchilari;

ta’lim yo‘nalishining o‘quv rejasi va o‘quv dasturlarini o‘zlashtiruvchi oliy ta’lim muassasasining talabalari;

bakalavriat bitiruvchilarining tayyorgarlik darajasini baholashni amalga oshiruvchi Davlat attestatsiya komissiyalari;

ta’limni boshqarish bo‘yicha vakolatli davlat organlari;

oliy ta’lim muassasalarini moliyalashtirishni ta’minlovchi organlar;

oliy ta’lim tizimini akkreditatsiya va sifatini nazorat qiluvchi vakolatli davlat organlari;

kadrlar buyurtmachilari va ish beruvchi tashkilot va korxonalar;

oliy ta’lim muassasalariga o‘qishga kirayotgan abituriyentlar, ularning ota-onalari va boshqa manfaatdor shaxslar.

1.2. Kasbiy faoliyatlarining tavsifi.

1.2.1. Kasbiy faoliyatining sohalari.

Qishloq xo‘jalik ishlab chiqarishi uchun ekinlarning yangi navlari va ularning sifatli urug‘larini yetishtirish; qishloq xo‘jaligi ekinlarining seleksiyasi va urug‘chiligi jarayonlarini jadallashtirish; qishloq xo‘jaligi ekinlari mahsulotlari hosildorligi va sifatini oshirish, mehnat resurslaridan foydalanish, kasbiy faoliyatida texnik vositalardan oqilona foydalanish usul va uslublari yig‘indisini o‘z ichiga oladi.

1.2.2. Kasbiy faoliyatlarining obyektlari.

Davlat va nodavlat tashkilot, korxonalar va muassasalar, kompaniyalar (firmalar), ishlab chiqarish birlashmalari va boshqalar;

60810600–*Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi* bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha bitiruvchilari pedagogik qayta tayyorlashdan o'tgandan keyin, professional ta'lim muassasalarida ta'limning vakolatli boshqaruv organlari tomonidan aniqlanadigan majburiy va tanlov fanlarini o'qitish bo'yicha pedagogik faoliyat bilan shug'ullanish huquqiga ega bo'ladilar.

1.2.3. 60810600–*Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi* ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlar kasbiy faoliyatlarining turlari

- *ilmiy-tadqiqot;*
- *tashkiliy-boshqaruv;*
- *ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish;*
- *loyiha-texnologik faoliyat;*
- *axborot-tahliliy faoliyat;*
- *texnologik-ishlab chiqarish.*

1.2.4. Kasbiy vazifalari.

60810600–*Qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi ta'lim yo'nalishi bo'yicha* Milliy malaka ramkasining 6-malaka darajasi hamda bakalavr kasbiy faoliyatlarining sohalari, obyektlari va turlariga muvofiq bakalavriat bitiruvchisi quyidagi kasbiy vazifalarni bajarishga qodir bo'lishi lozim.

Ilmiy–tadqiqot faoliyatida:

Respublika va xorijda chop etilgan seleksiya va urug'chilikka oid ilmiy-texnik axborotlarning ilmiy manbalarini o'rganish;

soha bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarishda bevosita ishtirok etish;

mavzu (topshiriq) bo'yicha ilmiy-texnikaviy ma'lumotlarni yig'ish, ishlov berish, tahlil qilish va olingan ma'lumotlarni tizimlashtirishda ishtirok etish;

yangi bilimlarni mustaqil egallay bilishi, o'z ustida ishlash va mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olishi;

muammolarni hal etishga va qaror qabul qilishga tayyorgarlik, bilimlarni amaliyotda qo'llash, ish samaradorligi va sifatiga javobgarlik;

dala tajribalarida variantlar va takrorlanishlarni joylashtirish, kuzatuvlar o'tkazish;

berilgan mavzu bo'yicha axborotlarni to'plash, ishlov berish, tahlil qilish va tizimlashtirishda ishtirok etish;

ilmiy ish hisoboti uchun ma'lumotlar tayyorlash;

qaror qabul qilish, bilimlarni amaliyotda qo'llash, ish samaradorligi va sifatiga javob berish;

Respublika va xorijda chop etilgan qishloq xo'jaligi ekinlari seleksiyasi va urug'chiligiga oid ilmiy-texnik axborotlar manbalarini o'rganish;

ilmiy tadqiqot natijalari va ishlanmalarni amaliyotga tadbiiq etishda ishtirok etish.

Tashkiliy-boshqaruv faoliyatida:

seleksiya va urug‘chilikka tegishli texnologiyâ va texnik vositalardan foydalanish samaradorligi ko‘rsatkichlarini hisobga olish va baholash;

ishlab chiqarish jarayonini boshqarish;

boshqaruv qarorni qabul qilish;

atrof-muhitni muhofaza qilish va hayot faoliyati xavfsizligi, texnika xavfsizligi talablari asosida seleksiya va urug‘chilikda qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarish jarayonlari monitoringini amalga oshirish;

fikrlar xilma-xilligi sharoitida boshqaruv qarorini qabul qilish;

birlamchi ishlab chiqarish bo‘g‘ini ishini tashkil qila olish va boshqarish;

kasbiy faoliyati bo‘yicha ish rejasini tuzish, bajarish va nazorat qilish hamda ish natijalarini baholashni amalga oshirish;

Ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish faoliyatida:

ishlab chiqarish jarayonlarini amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan moddiy va mehnat resurslarini rejalashtirish;

zamonaviy axborot texnologiyalari tizimlaridan foydalanishni hisobga olgan holda ishlab chiqarish jarayonlari monitoringi va sifatini baholash usullari va mexanizmlarini ishlab chiqish;

kasbiy muammolar echimini topish;

ijrochi jamoa ishini tashkil qilish;

qishloq xo‘jalik ekinlari seleksiyasi va urug‘chiligini yuqori darajada tashkil etish;

qishloq xo‘jalik ekinlariga ishlov berish va urug‘larini yig‘ishtirib olish texnologik xaritasini tuzish, serhosil navlarni tanlash texnologiyasi asosida ishni tashkil qilish va sifatini nazorat qilish;

qishloq xo‘jalik ekinlari urug‘chiligini yuritish, urug‘ olish uchun ekilgan qishloq xo‘jalik ekinlari maydonlarida aprobatsiya o‘tkazish;

zamonaviy axborot texnologiyalari, kompyuter texnikalari va kommunikatsion vositalarni amaliyotda keng qo‘llash;

ilg‘or texnologik jarayonlarni qo‘llash;

ilmiy asoslangan tizimlarni qo‘llash va tavsiya qilish;

yangi samarali texnologiyalarni ishlab chiqish va oqilona foydalanish;

tabiiy resurslarni muhofaza qilish va hayot faoliyati xavfsizligi qoidalariga rioya qilish.

xizmat ko‘rsatish sohasi me‘yoriy-huquqiy hujjatlaridan foydalana olish;

qishloq xo‘jalik ekinlarining yaxshi navlarini tanlash, urug‘larni ekishga tayyorlashda uslubiy va amaliy yordam berish;

qishloq xo‘jalik ekinlarini navlarini tanlash va ularning urug‘larini yetishtirish texnologiyasi bo‘yicha maslaxatlar berish.

Loyiha-texnologik faoliyatida:

ixtisoslikdan kelib chiqqan holda mahsulotlar sifatini baholashda chet el va vatanimizda qo'llanilayotgan usullarni amalda qo'llay olish;

faoliyat natijalarini tahlil va sintez qilish, tashkil etish va rejalashtirish, baholash, fundamental, umumkasbiy va amaliy bilimlardan foydalanish qobiliyati va ularga tayyorgarlik;

loyihaviy va dasturiy hujjatlarni ishlab chiqish;

Axborot-tahliliy faoliyatida:

Loyihalar samaradorligini baholash;

axborot-tahlil faoliyati natijalari bo'yicha hisobot tayyorlash;

boshqaruv qarorlarining samaradorligini baholash.

Texnologik ishlab chiqarish faoliyatida:

loyihalashtirishda zamonaviy axborot-kommunikatsion, informatika va kompyuter texnologiyalaridan foydalanish;

mustaqil ishlash qobiliyati, ish jarayonlarini identifikatsiyalash va mahoratdan foydalanish;

amaliyotda axborot texnologiyalarining halqaro va kasbiy standartlarini, zamonaviy uslublarini, instrumental va hisoblash vositalarini tayyorgarlik ixtisosligiga mos ravishda qo'llash;

yangi navlarni yaratish va tezpishar navlarni ekish;

qishloq xo'jaligi ekinlari va seleksiya ilmiy tadqiqot institutlarida amaliyotlarini o'tash.

2. Kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar.

davlat siyosatining dolzarb masalalarini bilishi, ijtimoiy-iqtisodiy muammolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qila olish;

xorijiy tillardan birida kasbiy faoliyatiga oid hujjatlar va ishlar mohiyatini tushunishi, tabiiy ilmiy fanlar bo'yicha kasbiy faoliyati doirasida zaruriy bilimlarga ega bo'lishi hamda ulardan zamonaviy ilmiy asosda kasb faoliyatida foydalana bilish;

axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatida qo'llay bilishi, axborotlarni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va ulardan foydalanish usullarini egallagan bo'lishi, faoliyatida mustaqil asoslangan qarorlar qabul qila olish;

yangi bilimlarni mustaqil egallay bilishi, o'z ustida ishlashi va mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olish;

sog'lom turmush tarzi va unga amal qilish zaruriyati to'g'risida tassavvurga ega bo'lish.

me'yoriy-huquqiy hujjatlarni izlash, tahlil qilish va ulardan kasbiy faoliyatida foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lish;

tashkiliy tuzilmalarni optimallashtirish, kadrlarni boshqarish strategiyasini

qo‘llash, tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish ko‘nikmalariga ega bo‘lish;
muzokaralar, uchrashuvlar, ishbilarmonlik yozishmalarini olib borish va onlayn aloqalarni amalga oshirishni bilish;

strategik tahlil qilish, raqobatdoshlikni ta’minlashga qaratilgan tashkilot strategiyasini ishlab chiqish va amalga oshirish ko‘nikmalariga ega bo‘lish;

seleksiya va urug‘chilikni samarali yuritishni tashkil etish;

seleksiya va urug‘chilik ishchi kuchi, texnika vositalari boshqa materiallarni xisoblay bilishi;

urug‘chilikni tashkil etish va joylashtirish uchun er maydonini taqsimlanishini;

urug‘likni yetishtirish uchun eng yuqori xosilli navlarni, eng samarali texnika vositalarini tanlay olishni;

qishloq xo‘jalik ekinlari navlarini tanlash, ko‘paytirish va yetishtirish texnologiyasini;

tadqiqot natijalarini ishlanmalarni tadbiq etishda kadrning qobiliyatiga ega bo‘lishi;

seleksiya va urug‘chilikni takomillashtirish bo‘yicha innovatsion ishlanmalar ma’lumotlarni izlab topish va amalga oshirishini;

mehnat jamoasining mehnatini ilmiy asosda tashkil etish va zamonaviy boshqaruv usullarini qo‘llay olishi;

ish sifati uchun mas’uliyatni his qilish, o‘z bilimlari va maxoratlaridan sifatni boshqarish bo‘yicha foydalana olish;

atrof muhitni muhofaza qilish, mehnat faoliyati xavfsizligini ta’minlash, jaroxatlanish va kasbiy kasalliklar oldini olish bo‘yicha chora tadbirlarni amalga oshirish ko‘nikmalariga bo‘lishi kerak.

3. Amaliyotlarga qo‘yiladigan talablar.

Malakaviy amaliyot–majburiy va tanlov fanlaridan nazariy bilimlarni mustahkamlash va amaliy (ishlab chiqarish) jarayonlari bilan uyg‘unlashtirish, tegishli amaliy ko‘nikmalar, kompetensiyalar va malakalarni shakllantirishga qaratiladi.

Ta’lim yo‘nalishi bo‘yicha quyidagi amaliyotlar o‘tkaziladi:

1. O‘quv tanishuv amaliyoti;
2. Ishlab chiqarish amaliyoti;
3. Bitiruv oldi amaliyoti.

4. Fanlar katalogining tuzilishi:

T.r.	Fanning malakaviy kodi	O'quv fanlari, bloklar va faoliyat turlari	Umumiy yuklamaning hajmi, soatlarda	Kredit miqdori	Semestri
1.00		Majburiy fanlar	2208	172	
1.01	O'EYTB1104	O'zbekistonning eng yangi tarixi	120	4	2
1.02	DINB1204	Dinshunoslik	120	4	1
1.03	FALB1504	Falsafa	120	4	5
1.04	XJTNB1108	Xorijiy til	240	8	1,2
1.05	O'T O'SQB1204	O'zbek (rus) tili: O'zbek tilini sohada qo'llash	120	4	2
1.06	JMSB1104	Jismoniy madaniyat va sport	120	4	1
1.07	ENMSB1104	Ehtimollar nazariyasi va matematik statistika	120	4	1
1.08	ANFKBKB1204	Analitik, fizkolloid va bioorganik kimyo	120	4	2
1.09	BO'FZB1108	Botanika va o'simliklar fiziologiyasi	240	8	1,2
1.10	QXMB1106	Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish	180	6	1
1.11	QXAKTB1204	Qishloq xo'jaligida axborot-kommunikatsion texnologiyalar	120	4	2
1.12	GENASB1108	Genetika asoslari	240	8	1,2
1.13	TPAKB1308	Tuproqshunoslik va agrokimyo	240	8	3,4
1.14	DHMELB1308	Dehqonchilik va melioratsiya	240	8	3,4
1.15	USUGB1310	Umumiy seleksiya va urug'chilik	300	10	3,4
1.16	O'SHPB1310	O'simlikshunoslik va paxtachilik	300	10	3,4
1.17	O'HQB1308	O'simliklarni himoya qilish	240	8	3,4
1.18	MSPSUB1508	Meva-sabzavot-poliz ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi	240	8	5,6
1.19	QXEUGB1508	Qishloq xo'jalik ekinlari urug'shunosligi	240	8	5,6
1.20	ABTB1504	Agrobiotexnologiya	120	4	5
1.21	QXESTEB1506	Qishloq xo'jalik ekinlari sitologiyasi va embriologiyasi	180	6	5
1.22	YEXESUB1606	Yem-xashak ekinlari seleksiyasi va urug'chiligi	180	6	6
1.23	G'TESUB1608	G'o'za-texnik ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi	240	8	6,7
1.24	DDESUB1608	Donli, don-dukkakli ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi	240	8	6,7
1.25	QXMSQITB1706	Qishloq xo'jalik mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash texnologiyasi	180	6	7
1.26	NESUB1706	Noan'anaviy ekinlar seleksiyasi va urug'chiligi	180	6	7

1.27	MESUB1706	Moyli ekinlar seleksiyasi va urug‘chiligi	180	6	7
2.00		Tanlov fanlari	720	24	3-5, 7.
2.00		<i>Tanlov fanlar</i>	720	24	3-5, 7.
Kvalifikatsiya		seleksioner, urug‘chi, agronom-aprobator			
		Jami:	5880	196	
		Malakaviy amaliyot	1320	44	(2,4,6,8)
		Yakuniy davlat attestatsiyasi			8
		Jami:	1320	44	
		HAMMASI	7200	240	

Bibliografik ma'lumotlar

UO'K: 631.5+63

Guruh T 55

OXS 01.040.01

Tayanch so'zlar:

Seleksiya va urug'chilik, qishloq xo'jalik ekinlari navlarini tanlash, ko'paytirish texnologiyasi, seleksiya usullari, boshlang'ich ashyoni tanlash, duragaylash usullari, unuvchanlikni aniqlash, chatishtirish xillari, dala ekinlarining biologik xususiyatlari, qishloq xo'jalik ekinlari seleksiyasi va urug'chiligini yuqori darajada tashkil etish; seleksiya va urug'chilikda innovatsion g'oyalar, kasbiy faoliyat turi, kompetensiya, ta'lim yo'nalishi, kasbiy faoliyat obyekti, kasbiy faoliyat sohasi, bakalavriatning asosiy o'quv rejasi va fan dasturi, o'quv jarayoni, loyiha-texnologik, pedagogik, malaka amaliyoti, bitiruv malakaviy ish, baholash, sifat nazorati, mustaqil ta'lim, o'quv fanlari bloki, mundarija, oliy ta'lim muassasasi, ta'lim jarayoni, ishlab chiqarish, loyihalash, ilmiy-tadqiqot jarayonlari.

Ishlab chiquvchilar, kelishilgan asosiy kadrlar iste‘molchilari

ISHLAB CHIQILGAN:

Toshkent davlat agrar universiteti

Birinchi prorektor S.Ya. Islamov

2024 yil « 8 » 06

M.O‘.

KELISHILDI:

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta‘limni rivojlantirish tadqiqotlari markazi

Direktor M.Boltaboyev

2024 yil « 20 » 06

M.O‘.

O‘zbekiston Respublikasi Qishloq xo‘jaligi vazirligi Ilm-fan, innovatsiyalar va ta‘limni rivojlantirish boshqarmasi

Boshliq T. Ataqulov

2024 yil « 12 » 06

M.O‘.

Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar instituti

Rektor T. Sultonov

2024 yil « 8 » 06

M.O‘.

Paxta seleksiyasi, urug‘chiligi va yetishtirish agrotexnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Direktor Sh. Namozov

2024 yil « 11 » 06

M.O‘.

O‘simliklar genetik resurslari ilmiy-tadqiqot instituti

Direktor Z. Ziyayev

2024 yil « 11 » 06

M.O‘.

Toshkent viloyati Bo‘ka tumani “APK BUKA” MCHJ

Direktor U. Boymurodov

2024 yil « 11 » 06

M.O‘.